

12. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р. про захист жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 8 червня 1977 р., 1125 RTNU 3 (набрав чинності: 7 грудня 1978 р.). Протокол I.

13. Другий протокол до Гаазької конвенції 1954 р. про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту, *supra note* 79.

14. Конвенція про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту, 14 травня 1954 р., 249 RTNU 215, ст. 18 (набрала чинності: 7 серпня 1956 р.)

15. Міжнародний комітет Червоного Хреста, Коментарі до Додаткових протоколів від 8 червня 1977 р. до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., Дордрехт, МКЧХ та Мартінус Нійхофф, 1986, ст. 53, п. 2070.

16. Положення про закони та звичаї війни на суші, 18 жовтня 1907 р., ст. 27.

17. Прокурор проти Властіміра Джорджевича, IT-05-87/1-A, Рішення (27 січня 2014 р.) у параграфі 567 (МТКЮ).

18. Римський статут Міжнародного кримінального суду, 17 липня 1998 р., 2187 RTNU 3 (набрав чинності: 1 липня 2002 р.)

ПАЛАМАРЧУК Іван Васильович,
головний спеціаліст Департаменту
правового забезпечення Національного
агентства України з питань виявлення,
розшуку та управління активами,
одержаними від корупційних та інших
злочинів (АРМА), кандидат юридичних
наук

РОЛЬ ПРАВОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПИТАННЯХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНУ НЕЗАКОННО ВИВЕДЕНИХ В ІНОЗЕМНІ ДЕРЖАВИ АКТИВІВ

У юриспруденції правова ідентичність зазвичай тлумачиться як модель взаємовідносин будь-якої фізичної особи як суб'єкта права з соціально-правовим середовищем, що забезпечує можливість оптимальної реалізації суб'єктивних юридичних прав і сприяє належному здійсненню суб'єктивних юридичних обов'язків, є основою розвитку індивідуального правового статусу та слугує психологічним детермінантом характеру правової поведінки суб'єкта права [1].

Правова ідентифікація, як психологічний процес, сприяє формуванню в особи цілісних уявлень про себе як суб'єкта права, що сприяє правильній правовій соціалізації, адже «у процесі первинної чи вторинної соціалізації індивіда здійснюється налаштування його мислення і поведінки на колективний стиль групи» [2, с. 266].

Тому, правова ідентичність будь-якої фізичної особи відіграє роль складової загального механізму суспільства який в процесі свого розвитку має досягти відповідного результату – загальної суспільної мети.

Доречно також зазначити, що згідно зі Стратегією воєнної безпеки України успіх реалізації стратегії залежить, зокрема, від по суті рівня правової ідентичності громадян:

– єдності, патріотизму та готовності суспільства до захисту, зокрема, демократичного ладу, незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України;

– рівня довіри українського суспільства до органів, зокрема, виконавчої влади в Україні, дієвої протидії корупції, політичної та правової культури в суспільстві, розвитку, зокрема, добрососудного суспільства, об'єднаного як повагою до закону [3].

Продовжуючи слід зазначити, що є догмою твердження «щоб країна мала перспективи – держава зобов'язана дивитися далеко в майбутнє». Тому, прийняття та підтримання такої усталеної позиції [4; 5] має свої плоди. Крім того, зважаючи на настанови Тараса Григоровича Шевченка «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь» та переймаючи досвід і практику державного управління різних країн, для розвитку та укріплення України є необхідним вивчення питань майбутнього задля того, щоб не допустити входу країни в режим «надолуження».

Отже, загально відомим є те, що щорічно внаслідок хабарництва, незаконного привласнення активів та інших корупційних діянь у світі зникають кошти у відносному еквіваленті на мільярди доларів США. Тобто означене вказує на те, що виведені в такий спосіб активи ніколи не будуть вкладені в економіку країни або направлені на соціально важливі напрямки для суспільства таких країн – охорону здоров'я, піклування про дітей, освіту тощо.

На жаль, Україна теж має подібний досвід, за деякими припущеннями [6; 7] із України в протиправний та по суті такий, що суперечить інтересам Українського народу, спосіб було виведено активів на суму еквівалентну понад 100 млрд доларів США. Такі факти мають наслідком втрати часу та можливостей для країни і для прийдешніх поколінь.

У наших реаліях Урядом було прийнято рішення, що питання протидії корупції, організованій злочинності, розкраданню та привласненню державних коштів і майна необхідно вирішувати у рамках реалізації кримінально-правової, економічної та соціальної державної політики. Саме

виважена та скоординована робота державних органів забезпечує створення передумов для функціонування ефективної національної системи протидії, виявлення та припинення злочинної діяльності [8]. Тобто загальноприйнятним є те, що тільки в єдності при реалізації завдань з повернення в Україну активів може бути забезпечено настання відповідного результату для країни – по принципу «В розбраті і велике валиться, а в єдності і мале зростає».

Таким чином, ключовим елементом механізму державної політики з повернення в Україну активів, як легального та ефективного способу, є АРМА як незалежна державна інституція [9]. Доцільно зазначити, що в практичній ефективності як приклад, Сингапур покладається у боротьбі з корупцією, зокрема, на незалежну антикорупційну агенцію [4, с. 138; 5].

Також доцільно зазначити, що механізм повернення по суті предикатних активів ускладнений тим, що правовий режим таких активів перебуває в різних іноземних юрисдикціях, в державах у яких функціонують навіть різні правові системи. Крім того, кожна країна має свою особливість в регулюванні таких питань, які б забезпечили реалізацію інтересів України в питаннях повернення активів. Тому, навіть при забезпеченні питання повернення активів в Україну із іноземної юрисдикції не можливо застосувати аналогічну процедуру до всіх таких активів, що змушує в питаннях повернення активів продумувати та реалізовувати конкретний механізм до конкретного активу, який перебуває в конкретній іноземній юрисдикції, тобто «ad hoc» (конкретно до відповідного випадку).

З огляду на викладене, забезпечення можливості подальшої реалізації державної політики з повернення в Україну активів – фундаментально залежить від узгодженості та готовності до співпраці як відповідних міжнародних інституцій із Україною, при виробленні та функціонуванні практичного механізму повернення активів в Україну, безпосередньо в міжнародній площині, так і відповідних суб'єктів владних повноважень різних гілок влади в Україні та суспільства.

Тому забезпечення можливості практичної та результативної реалізації державної політики з повернення в Україну активів потребує підтримання складової правової ідентичності громадян України фундаментальною основою якої слугує у прийнятті та підтриманні правового режиму держави будь-якими фізичними особами, які розглядають Україну як центр життєвих інтересів, у зв'язку з тим, що в Україні діє та забезпечуються принцип верховенства права.

Список використаних джерел

1. Давидюк В. Правова ідентичність: структурування смислового простору. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/nov/31651/7.pdf>.
2. Герасименко О. А. Психологічний зміст поняття «правова ідентичність». *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та*

патріотичного виховання персоналу системи МВС України : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 берез. 2018 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків. С. 265–268.

3. Стратегія воєнної безпеки України «ВОЄННА БЕЗПЕКА – ВСЕОХОПЛЮЮЧА ОБОРОНА» : рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25.03.2021 «Про Стратегію воєнної безпеки України», яке було введено в дію Указом Президента України від 25.03.2021 № 121/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України» : станом на 09 лют. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> (дата звернення: 09.02.2026).

4. Белл Д. Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії / пер. з англ. Олександр Дем'янчук. 2 ге вид., випр. Київ : Наш Формат, 2023. 336 с.

5. Сингапурська історія. Мемуари Лі Куан Ю. Т.1 / пер. з англ. К. Сисоева, Л. Савицька. Київ : Видавництво Олексія Капусти: підрозділ «Агенції «Стандарт», 2012. 514 с.

6. У пошуках зниклих мільярдів: як Україні повернути \$100 млрд, виведені за кордон корупціонерами. URL: <https://mind.ua/publications/20279570-u-poshukah-zniklih-milyardiv-yak-ukrayini-povernuti-100-mlrd-vivedeni-za-kordon-korupcionerami> (дата звернення: 09.02.2026).

7. З України вивели понад 100 мільярдів доларів за час незалежності: АРМА шукає як повернути. URL: <https://pravda.com.ua/news/2024/11/11/721684/> (дата звернення: 09.02.2026).

8. Стратегія повернення активів на 2023-2025 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2023 р. № 670-р. : станом на 31 жовт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/670-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.02.2026).

9. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10 листоп. 2015 р. № 772-VIII : станом на 31 жовт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19/ed20240516#Text> (дата звернення: 09.02.2026).

